

Dziecko z niepełnosprawnością spędzające czas w domu

Autor- psycholog – mgr Martyna Jaworska-Osicka

Różnego rodzaju niepełnosprawności, podobnie jak dorosłych, dotyczą dzieci. Jedne globalnie upośledzają ich rozwój, inne zawężają ich funkcjonowanie w wybranych obszarach. Za każdym razem jednak stanowią one wyzwanie dla samego dziecka i jego otoczenia.

Z powodu swoich ograniczeń dzieci z niepełnosprawnościami poddawane są różnego rodzaju oddziaływaniom, uczestniczą w terapiach specjalistycznych i rehabilitacjach, których zakres zależy od ich indywidualnych potrzeb. Terapeuci pracujący z dziećmi starają się włączać rodziców w proces korygujący rozwój i funkcjonowanie ich dzieci. Wielu opiekunów, mimo chodem staje się, jednymi z głównych terapeutów swoich pociech, i to z kilku powodów. Spędzają z nimi najwięcej czasu, na bieżąco identyfikują ich potrzeby, razem z dziećmi doświadczają trudu nabywania kolejnych umiejętności w zaburzonych poprzez niepełnosprawność obszarach oraz nierzadko koordynują działania wielu specjalistów pracujących z ich pociechami.

Rodzice w środowisku domowym szczególnie dbają o bezpieczeństwo dzieci. Starają się także odpowiednio organizować przestrzeń w sposób uwzględniający m.in. materiały dydaktyczne, przedmioty terapeutyczne, a także w razie potrzeby sprzęt rehabilitacyjny.

Do czynników zabezpieczanych przez rodzinę, a wspierających rozwój psychiczny dziecka na etapie wychowania przedszkolnego należą: więź emocjonalna z rodzicami, ich wrażliwość na jego potrzeby, przewidywalność zachowania opiekunów, rozbudzanie i ukierunkowywanie jego ciekawości, spotkania z rówieśnikami, zabawy ogólnorozwojowe. Na etapie nauki w szkole rodzice oprócz wcześniejszych zadań i pomocy w realizowaniu umiejętności edukacyjnych często wspomagają rozwój społeczny swojego potomstwa. Niejednokrotnie odmiennosc w postaci niepełnosprawności stanowić może barierę procesu socjalizacji. Dodatkowo rodzice poprzez dostosowywanie do możliwości swojego dziecka zakresu powierzanych mu obowiązków, moderując zakres jego swobody i pozwalając na adekwatne podejmowanie samodzielnych decyzji wspomagają gromadzenie pozytywnych doświadczeń umożliwiając kształtowanie pozytywnej samooceny i nabywanie umiejętności lepszego radzenia sobie w życiu dorosłym. W okresie dorastania rodzice często dla młodzieży z niepełnosprawnością pełnią rolę powierników i towarzyszy w przeżywanych na co dzień sytuacjach.

Dzieci poddawane wieloletniej terapii, oprócz nabywania konkretnych zdolności i rehabilitowania np. ruchu, wzroku, uczą się także wytrwałości, ogólnego podporządkowania, realizowania poleceń, korzystania z podawanych im wskazówek, pracy według określonej struktury. W perspektywie dorosłości warto kształcić także samodzielność oraz umiejętność spędzania czasu w sposób możliwie najbardziej zbliżony do rówieśników. Rozwijanie tych zdolności, w przeciwieństwie do pracy specjalistów nie wymaga wiedzy metodologicznej i teoretycznej. Nie potrzeba także specjalistycznej pomocy. Dlatego też działania te z dużym powodzeniem mogą realizować rodzice z dziećmi w swoich domach.

Braki w zakresie samodzielności oraz umiejętności spędzania czasu stosownie do wieku są szczególnie dotkliwe, gdy z różnych powodów dzieci/młodzież/młodzi dorośli nie mogą uczestniczyć (np. czasowo) w swoich rutynowych zajęciach. Normatywnie rozwijające się osoby na ogół nie mają

większych problemów z zorganizowaniem sobie czasu. Jednak u dzieci, których rozwój z pewnych powodów jest ograniczony lub zachwiany pojawiająca się nuda lub niepokój wywołany brakiem stałej i dobrze znanej struktury stają się polem do występowania zachowań trudnych, doświadczania napięcia oraz niekiedy regresu. Od rodziców natomiast sytuacja ta często wymaga zachowania spokoju, zwiększonego zaangażowania i dużej kreatywności. Pomocne stają się określone na bieżąco cele, które ubrać można w podobną do tej terapeutycznej strukturę.

Aby uatrakcyjnić podejmowane działania i zwiększyć motywację dziecka do realizacji wyzwań, jakim może być np. samodzielne organizowanie sobie godzinki przed kolacją, można tworzyć plany aktywności lub pomysły utrzymywać w formie plakatów. Każde dziecko, nawet w obrębie danej niepełnosprawności, jest inne i to od jego cech, usposobienia, a także poziomu funkcjonowania zależy poziom niezbędnego zaangażowania rodziny na drodze do sukcesów.